

การพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู
ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

นางสาวศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0798-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- 4 ก.พ. 2547

I 20226871

THE DEVELOPMENT OF A DOCUMENTATION PROGRAM FOR BUILDING
A PARENT-TEACHER COLLABORATIVE PARTNERSHIP IN PROMOTING
PRESCHOOL CHILDREN DEVELOPMENT

Miss Sasilak Khayankij

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Elementary Education

Faculty of Education

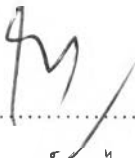
Chulalongkorn University

Academic Year 2001

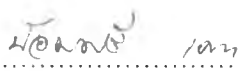
ISBN 974-17-0798-3

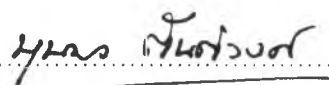
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่าง
ผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล
โดย นางสาวศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ต้นติวงศ์

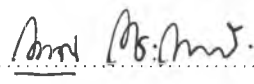
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ต้นติวงศ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ)

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ : การพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่าง
ผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล. (THE DEVELOPMENT OF
A DOCUMENTATION PROGRAM FOR BUILDING A PARENT-TEACHER
COLLABORATIVE PARTNERSHIP IN PROMOTING PRESCHOOL CHILDREN
DEVELOPMENT) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.บุษบง ต้นดวงศ์, 204 หน้า ISBN 974-17-0798-3

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและทดลองใช้โปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้าง
ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล โดยโปรแกรม
ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 เตรียมการ ขั้นที่ 2 สร้างโปรแกรมฯ ขั้นที่ 3
ทดลองใช้โปรแกรมฯ และขั้นที่ 4 นำไปใช้และปรับปรุงโปรแกรมฯ

ตัวอย่างประชากรประกอบด้วยผู้ปกครองและครูของเด็กอนุบาลวัย 3 – 5 ปี จากอนุบาล
บ้านเด็กจุฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร จำนวน
13 คน และ 3 คน ตามลำดับ เก็บข้อมูลพฤติกรรมความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูก่อนและ
หลังการทดลองในสถานการณ์จริง ประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองและครูโดยใช้
แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงโปรแกรมฯ

ผลการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯผู้ปกครองมีคะแนนความร่วมมือสูงกว่าก่อนการทดลอง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ครูและผู้ปกครองทั้งหมดมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯอยู่ใน
ระดับมากที่สุด

คู่มือการใช้โปรแกรมฯซึ่งเป็นแนวทางในการใช้สารนิทัศน์ประกอบด้วยแนวคิด หลักการ
วัตถุประสงค์ เนื้อหา การดำเนินการใช้โปรแกรมฯ และการประเมินผล ผู้ใช้โปรแกรมฯ คือ ครูและ
ผู้ปกครองเด็กอนุบาล กระบวนการความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูมี 3 ส่วน คือ 1) การให้
ความรู้และแนวปฏิบัติ 2) การปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 กิจกรรม
การจัดระบบสารนิทัศน์ ระยะที่ 2 กิจกรรมการประชุมครู และระยะที่ 3 กิจกรรมการสะท้อน
ความคิดร่วมกับผู้ปกครอง และ 3) การสรุปผลการใช้โปรแกรมฯ

ภาควิชา ประถมศึกษา

ลายมือชื่อนิติ

สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

##4283821927 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD PRESCHOOL / PARENT-TEACHER / PARTNERSHIP /

SASILAK KHAYANKIJ : THE DEVELOPMENT OF A DOCUMENTATION PROGRAM FOR BUILDING A PARENT-TEACHER COLLABORATIVE PARTNERSHIP IN PROMOTING PRESCHOOL CHILDREN DEVELOPMENT. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. BOOSBONG TANTIWONG, Ed.d. 204 pp. ISBN 974-17-0798-3

The purpose of the study was to develop a use of documentation program for building parent-teacher collaborative partnership in promoting preschool children development. The program development consisted of four phases: preparation, construction, field test, and revision.

The samples were thirteen parents and three teachers of preschoolers at the age of three to five from Baandek Chula, Chulalongkorn University, Bangkok Metropolis. The data collection of collaborative partnership was done by authentic assessment before and after the program field test. Evaluation the program satisfaction of parents and teachers was done by unstructured interviews. Its information was gathered to program revision according to the recommendation.

The research findings were as follows:

1. After the field test, the scores on collaborative partnership of the samples were significantly higher than those of before at the .01 level
2. All teachers and parents viewed the program as most satisfaction.

The program guideline manual consisted of concepts, principles, goals, contents, implementation, procedure and evaluation. The program users were preschool teachers and parents. The parent-teacher collaborative process was divided into three parts:

- 1) orientation, 2) operation consisting of 3 phases: organizing documentation, teacher meeting, and parent teacher reflection, and 3) summarizing the use of the program.

Department.....Elementary Education.....

Student's signature

Field of study.....Early Childhood Education.....

Advisor's signature

Academic year.....2001.....

Co-advisor's signature

Boosbong Tantiwong

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ดันติวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งและประทับใจความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบพระคุณในความกรุณาของท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประนอม รอดคำดี อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย อาจารย์ ดร.ศรินธร วิทยะสิรินันท์ และอาจารย์ ศิริประภา พงศ์ไทย ซึ่งให้คำแนะนำและข้อคิดที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประนอม รอดคำดี ให้ความเมตตาและเชื้อเพื่อสถานที่เนกรการทำงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และคุณครูทุกท่านที่ได้เสียสละแรงกายและแรงใจในการร่วมงานวิจัยด้วยความอดทนเสมอมา ขอขอบคุณ คุณรุ่งลาวัลย์ ละอ้าคา และกัลยาณมิตรทุกท่านที่ช่วยเหลืองานวิจัยนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เหนือสิ่งอื่นใด ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ และน้อง ที่สนับสนุนในทุกด้านและให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าตลอดมาจนประสบความสำเร็จในวันนี้

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....	ฐ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
	สมมุติฐานการวิจัย.....	7
	ขอบเขตการวิจัย.....	7
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
	ความจำกัดของการวิจัย.....	8
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	11
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
	ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับสารนิทัศน์.....	14
	ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา... ..	14
	ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับสารนิทัศน์.....	16
	คุณค่าและความสำคัญของสารนิทัศน์.....	17
	ลักษณะของสารนิทัศน์.....	21

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู.....	22
	ความสำคัญและความหมายของความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู.....	22
	แนวคิดและหลักการความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู.....	23
	คุณค่าและแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู.....	24
	แนวคิด ทฤษฎี และความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการประเมิน.....	25
	การพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์.....	25
	การประเมินพัฒนาการเด็ก.....	29
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารนิทัศน์.....	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู.....	44
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กอนุบาล.....	45
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
	ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ.....	49
	ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างโปรแกรมฯ.....	49
	ขั้นที่ 3 ขั้นทดลองใช้โปรแกรมฯ.....	60
	ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้และปรับปรุงโปรแกรมฯ.....	63
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ทางสถิติเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ.....	66
	ตอนที่ 2 การรายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ..	72
	ตอนที่ 3 การปรับปรุงโปรแกรมฯ.....	85
	ตอนที่ 4 การนำเสนอโปรแกรมฯฉบับสมบูรณ์.....	152

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	158
	สรุปผลการวิจัย.....	160
	อภิปรายผลการวิจัย.....	161
	ข้อสังเกตจากงานวิจัย.....	165
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย.....	166
	ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้.....	167
	รายการอ้างอิง.....	169
	ภาคผนวก.....	173
	ภาคผนวก ก.....	174
	ภาคผนวก ข.....	175
	ภาคผนวก ค.....	177
	ภาคผนวก ง.....	193
	ภาคผนวก จ.....	198
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	204

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ลำดับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย.....	31
2	ลำดับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์จิตใจ.....	33
3	ลำดับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสังคม.....	34
4	ลำดับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา.....	36
5	แนวทางในการสังเกตพฤติกรรมเด็กวัย 3 – 5 ปี เพื่อการวินิจฉัยพัฒนาการ.....	40
6	การตรวจสอบโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่าง ผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลก่อนการทดลอง.....	52
7	กรอบความคิดในการสร้างเครื่องมือการสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือของ ผู้ปกครองในสถานการณ์จริง.....	53
8	เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปกครอง.....	56
9	กรอบความคิดในการสัมภาษณ์ความพึงพอใจของผู้ปกครอง.....	58
10	กรอบความคิดในการสัมภาษณ์ความพึงพอใจของครู.....	59
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความร่วมมือของผู้ปกครอง ก่อนและหลังการทดลอง.....	67
12	การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความร่วมมือของผู้ปกครอง ในสถานการณ์การประชุมผู้ปกครองก่อนและหลังการทดลอง.....	68
13	การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความร่วมมือของผู้ปกครอง ในสถานการณ์การเขียนตอบในสมุดรายงานพัฒนาการเด็กก่อนและ หลังการทดลอง.....	68
14	การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความร่วมมือของผู้ปกครอง ในสถานการณ์การสื่อสารผ่านสมุดสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน ก่อนและหลังการทดลอง.....	69
15	การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความร่วมมือของผู้ปกครอง ในสถานการณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนก่อนและหลังการทดลอง.....	70
16	ผลการปรับปรุงโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่าง ผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลฯ.....	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
17	สรุปการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการเด็กในระหว่างการใช้โปรแกรม..... 143
18	ผลการปรับปรุงโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่าง ผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัยขณะนำโปรแกรมฯไปใช้..... 150
19	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อถือได้ของแบบวิเคราะห์พฤติกรรมความ ร่วมมือของผู้ปกครอง..... 176
20	กรอบความคิดของการรวบรวมข้อมูลจากสถานการณ์จริง..... 179
21	เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปกครองในสถานการณ์ การประชุมผู้ปกครอง..... 184
22	เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปกครองในสถานการณ์ การเขียนตอบในสมุดรายงานพัฒนาการเด็ก..... 185
23	เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปกครองในสถานการณ์ การสื่อสารผ่านสมุดสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน..... 186
24	เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปกครองในสถานการณ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน..... 188
25	คะแนนความร่วมมือของผู้ปกครองก่อนและหลังการทดลองจากข้อมูล แต่ละสถานการณ์..... 194

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1	ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้าง ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมพัฒนาการของ เด็กวัยอนุบาล.....48
2	กรอบแนวคิดและสาระสำคัญของโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้าง ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของ เด็กวัยอนุบาล.....50
3	ขั้นตอนการปรับปรุงโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่าง ผู้ปกครองและครู ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล..... 64

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1	
แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพ และแนวคิดตามหลักการบริหาร.....	15